

Жерминал Чивиков*

ДЕЛО Д. ЭРДЕМОВИЧ И НЕРАСКРЫТАЯ ПРАВДА О СРЕБРЕНИЦЕ

2 марта 1996 года югославская полиция арестовала в г.Нови Сад двух солдат армии Республики Сербской (РС) Дражена Эрдемовича и Радослава Кременовича. Эти двое искали в Белграде контакт с представителями Международного трибунала по бывшей Югославии (МТБЮ) для того, чтобы сообщить трибуналу о некоем военном преступлении, совершённом в Боснии, в котором Эрдемович участвовал лично. Перед тем как они были арестованы, оба 1 марта разговаривали с двумя западными журналистами: Ванессой Васич-Йенекович из ABC и Рено Жирар из парижского журнала Фигаро. 13 марта Фигаро опубликовал большую статью об Эрдемовиче. В этой статье Эрдемович утверждал, что заключил со следователем Трибунала соглашение, согласно которому Трибунал не станет выдвигать обвинение против Эрдемовича. В Гааге Эрдемович будет всего лишь свидетелем, но не обвиняемым. А после этого поселится со своей семьей в одной из западноевропейских стран.

6 марта югославские власти начали судебное расследование против Эрдемовича и Кременовича. Эрдемович признал, что в июле 1995 года он и еще семь бойцов из состава 10-го диверсионного отряда Армии РС расстреляли около села Пилица в БиГ около 1200 гражданских лиц мусульманской национальности. 7 марта главный прокурор Трибунала, Ричард Голдстоун, потребовал от югославских властей, чтобы оба солдата были переданы Трибуналу. 30 марта самолет югославской авиакомпании доставил Эрдемовича и Кременовича в Гаагу. 22 мая Кременович был освобожден и вернулся в Белград так как прокуратура Трибунала не нуждалась в нем как в свидетеле. 29 мая Трибунал выдвинул обвинение против Эрдемовича. Обвинение по существу не отличалось от начатого в Нови Саде судебном расследовании против Эрдемовича. 29 ноября 1996 года судебная палата Трибунала осудила Эрдемовича на 10 лет тюрьмы за военные преступления и преступления против человечности. 5 марта 1998 года уже другая судебная

* Чивиков Жерминал — работал сотрудником Deutsche Welle; независимый журналист в Гааги, Голандия; автор несколько книг по войне в бывшей Югославии, в том числе по делу Эрдемовича, *Der Kronzeuge*.

палата снизила это наказание до 5 лет. В августе 2000 года Эрдемович вышел на свободу. За участие в убийстве 1200 человек он отсидел три года с половиной. На основании программы защиты свидетелей Эрдемович сейчас живет под новой фамилией где-то в Северной Европе. Периодически Эрдемович появляется в Гааге как свидетель под защитой на всех процессах, касающихся так называемого геноцида над боснийскими мусульманами.

Все, что мы знаем о массовом убийстве около села Пилица в июле 1995 года, основано исключительно на признании Дражена Эрдемовича. Судебное решение по его делу от 29 ноября 1996 года осуществлено по ускоренной процедуре (*guilty plea*). Эта процедура представляет собой соглашение между обвиняемым и прокурором. Обвиняемый делает «чистосердечное» признание, которое может послужить как доказательство против других лиц, а прокурор на основании этих признаний просит суд назначить как можно более легкое наказание для подсудимого. Эрдемович — главный свидетель трибунала. «Чистосердечное» признание Эрдемовича позволяет ему не оказаться под перекрёстным допросом, а у суда остается единственная задача — определить ему меру наказания. С учетом огромной тяжести данного преступления, тот факт, что суд принял «признание» Эрдемовича как достаточное, выглядит слишком странным. Процессуальный кодекс Трибунала очевидно позволяет делать это.

Несколько слов об этом важнейшем свидетеле «геноцида» боснийских мусульман. Дражен Эрдемович родился в Тузле, городе с преобладающим мусульманским населением. Его мать была хорваткой, а отец серб, а он сам себя определял как боснийского хорвата. Эрдемович отказался от военной службы в Югославской народной армии (ЮНА). В 1991 году он служит как полицейский в Хорватской союзной республике. Когда в апреле 1992 года он возвращается в Тузлу, агония Югославии уже в полном разгаре, как и гражданская война, охватившая Боснию. Эрдемович снова получает повестку от ЮНА, но предпочитает вступить в Армию БиГ с доминирующим составом мусульман. В конце 1992 года он оставляет эту армию и уходит в Армию боснийских хорватов (ХВО). Весной 1993 года Эрдемович снова меняет униформу, перебравшись в РС и предложив себя для службы в Армии РС. Его принимают в одно новое подразделение, а именно 10-ый диверсионный отряд, который напрямую подчинен Генштабу Армии РС, и чей состав был мультиэтническим. Изначально этот отряд состоял из десятка бойцов, среди которых было несколько мусульман, хорватов, один словенец, и только два серба.

С вынесением судебного решения МТБЮ по делу Эрдемовича, было принято как доказанное, что 16 июня 1995 года Эрдемович участвовал в убийстве около 1200 мусульман. Согласно утверждениям Эрдемовича, это массовое убийство было совершено по приказу Генштаба боснийских сербов, так как 10-ый диверсионный отряд был напрямую подчинен Генштабу. Об этом преступлении Эрдемович дал показания на целом ряде процессов: на процессе против самого себя (31 мая, 19 и 20 ноября 1996 года), на процессах против Караджича и Младича (5 июля 1996 года), против генерала Крстича (22 мая 2000 года), против Слободана Милошевича (3 мая 2003 года) и против

В.Поповича и против других офицеров Армии боснийских сербов (4 мая 2007 года). Все эти показания находятся в открытом доступе в архиве МТБЮ. Кроме того, есть следственные протоколы переговоров, которые Эрдемевич вел со следователями Трибунала. Они не находятся в открытом доступе, но я ими располагаю. Располагаю и показаниями Эрдемевича, данными 6 марта 1996 года перед югославскими судьями в Новом Саде. Из всех этих документов можно составить следующую картину массового убийства:

16 июля 1995 года 8 бойцов из состава на 10-го диверсионного отряда армии РС убили 1200 мусульман из Сребреницы. Убийство было совершено на территории свинофермы Бранево около села Пилица примерно в 40 километрах севернее Сребреницы. Жертвы доставлялись на автобусах. Первый автобус, в котором было около 50–60 мужчин в возрасте от 16 до 60 лет прибыл между 10 и 11 часами. Убийцы выводили из автобуса группы по 10 жертв. Это важно: всегда группы по 10 человек. Руки жертв были связаны, некоторые имели повязки на глазах. Жертвы первым делом должны были отдать личные документы и сложить их в углу какого-то гаража. После этого убийцы вели их к месту убийства, которое находилось в ста-двухстах метрах от автобуса. Тогда убийцы вставали в один ряд в 20 метрах от жертв и расстреливали их из автоматов Калашникова одиночными выстрелами. Контролируя, каждый ли был, действительно, убит, они в конце концов добивали из пистолета всех, кто подавал признаки жизни. После этого выводили из автобусов следующую группу из 10 жертв. Вот так без особых противоречий Эрдемевич повторял свои показания о процедуре казни во всех своих показаниях. Убийцы время от времени отдыхали. Курили, пили ракию. Эрдемевич разговаривал с некоторыми мусульманами. Один попытался бежать, его догнали и убили. Некоторые солдаты били и унижали свои жертвы. Все это отнимало время. В 15 часов пополудни убили всех. На поляне лежало 1200 трупов.

Это невозможно. Невозможно за пять часов убить 1200 человек способом, описанным Эрдемевичем. Это означает, что 120 групп по 10 жертв были застрелены каждая за две с половиной минуты. Жертвы должны пройти от 100 до 200 метров до места казни. Перед этим у них отбирали личные документы, били и унижали их, после расстреливали, проверяли, все ли убиты, и возвращались к автобусу за следующей группой из 10 жертв. И все это за две с половиной минуты! И при этом отдыхают, пьют, курят. Если для расстрела одной группы потребовалось бы, скажем, 10 минут, хотя и это нереально быстро, это заняло бы 1200 минут или 20 часов. Любой нормальный судья мог произвести такой простой расчет! Судьи трибунала — нет! Они признали возможным, что 120 групп по 10 жертв были убиты не более чем за пять часов. Сколько людей убито в этом месте? Патологоанатомы МТБЮ эксгумировали на этом месте 153 трупа. Это вещественное доказательство. Найдены личные документы, доказывающие, что речь идет о мусульманах Сребреницы. Это ужасное военное преступление и все, ответственные за него, должны быть наказаны. Однако Эрдемевич говорил 1200 жертвах и суд это принял за истину.

«Чистосердечное» признание Эрдемовича во всех его 12 вариантах соткано из длинной серии других противоречий и абсурда. Никогда ни один нормальный суд не принял бы это «самопризнание» за аутентичное и достоверное. Вот совсем вкратце самые важные из противоречий:

— На первом допросе перед югославским судом Эрдемович датой убийства назвал 20 июля 1995 года. Его друг Кременович подтвердил эту дату. Однако в Гааге Эрдемович неожиданно изменил свои показания и назвал другую дату — 16 июля 1995 года. Почему Эрдемович изменил указанную в Белграде дату на другую в Гааге?

— Эрдемович утверждал, что в апреле 1994 года был принят в 10-ый диверсионный отряд в звании сержанта и был командиром отделения, но в марте 1995 года был разжалован за неподчинение. По этой причине во время убийства он, якобы, был обычным солдатом-рядовым. Как рядового Эрдемовича заставили исполнять приказ, и он не мог противодействовать совершению казни. Это неправда. Во время казней Эрдемович был сержантом и никогда не был разжалован. Это ясно видно из документов, которыми располагает суд, но никто не опрашивает свидетелей, почему он выдумал это разжалование.

— Эрдемович утверждает, что казнь была проведена по приказу ротного командира, старшего лейтенанта Милорада Пелемиша. Сама казнь проходила под командованием Брано Гойковича. Гойкович — обыкновенный солдат, рядовой, но согласно Эрдемовичу он командовал отделением, которое осуществляло казни. Во всех показаниях Эрдемович говорит о «командире Гойковиче». Из протоколов следственных действий мы узнаем еще более невероятное. Когда Эрдемович перечисляет имена семерых солдат, стрелявших под командованием «рядового» Гойковича, он вспоминает лейтенанта Франца-Коса. Лейтенант Кос — взводный командир 10-го диверсионного отряда, который состоял из двух взводов. Выходит, что во время казней рядовой Брано Гойкович был командиром лейтенанта Коса и сержанта Эрдемовича. Из протокола ясно видно, что следователи вообще не верят Эрдемовичу. Весь этот абсурд, однако, так и остался в протоколе. Никто в судебном зале не пытался узнать от Эрдемовича, как возможно, что рядовой командовал отделением, в котором находились лейтенант и сержант. Этот абсурд вообще не интересует судей.

— Эрдемович утверждает, что через неделю после убийств ротный командир Пелемиш организовал покушение на него. Пелемиш узнал, что Эрдемович собирается предстать перед трибуналом, как свидетель массовых убийств. Вот почему Пелемиш приказал одному из участников казней Станко Савановичу убить Эрдемовича. В одном из баров Биелины Саванович достал пистолет и три раза стрелял в Эрдемовича. Тяжело раненый, Эрдемович пережил несколько операций в Белграде. Из протоколов следствия мы узнаем нечто другое. В одном из баров в Бейлине имела место пьяная драка между группой солдат из 10-го диверсионного отряда. Ссора закончилась перестрелкой с четырьмя ранеными. Одним из раненых был Эрдемович. Однако и Саванович был тяжело ранен. Никакого покушения не было.

Во время перекрестного допроса Эрдемовича, который провёл Слободан Милошевич, можно узнать кое-что очень интересное. Эрдемович подтвердил, что некоторые из участников казней в Сребренице получили деньги и золото, а другие ничего не получили.

Эти и другие абсурдные измышления и противоречия в показаниях Эрдемовича могут быть легко объяснены. Кто отдал приказ об убийстве, как было осуществлено это убийство, каково число жертв, каковы мотивы того преступления? Все эти вопросы могут быть объяснены, если будут опрошены и предстанут пред судом все участники массового убийства. И тут мы приходим к самому главному. Еще при первом допросе в Нови Саде Эрдемович назвал имена и фамилии всех своих соучастников. Он повторяет их имена в каждом из своих десятков показаний. Участники этого массового убийства — Франц Кос, Марко Бокшич, Зоран Гороня, Станко Саванович, Брано Гойкович, Александр Цветкович и Властимир Голиян. Приказ на убийство дал ротный командир Милорад Пелемиш. Над Пелемишем вышестоящим командиром был Петар Салапура, шеф военной разведки Генштаба армии РС. Согласно утверждениям Эрдемовича 10-ый диверсионный отряд не мог ничего сделать без ведома полковника Салапуры. Все эти имена известны прокуратуре Трибунала еще с марта 1996 года. Как возможно, что Трибунал до сих пор не выдвинул обвинений против этих лиц!

Один единственный раз судьи спросили прокурора, где все эти соучастники Эрдемовича и правда ли, что против них не будет выдвинуто обвинение. Это было 19 ноября 1996 года. Судья Клод Жорда выразил перед прокурором Марком Хармоном удивление суда тем обстоятельством, что все обвинение против Эрдемовича основано целиком на его самопризнаниях. Где его непосредственные командиры, вопрошал Жорда. Где остальные участники этого массового убийства, которых Эрдемович назвал поименно? Марк Хармон ответил, что прокуратура работает над этим вопросом и подготавливает обвинения против остальных. С тех пор прошло 13 лет.

Трибунал твердо решил, что Эрдемович останется единственным, кто даст показания о массовом убийстве. Трибунал не желает судить никого из соучастников Эрдемовича. Один пример. В августе 2004 года в Бостоне был арестован хорват Марко Бокшич, который, будучи пьян, совершил наезд на человека и сбежал с места происшествия. СМИ сообщили об инциденте и один боснийский мусульманин опознал Бошкича как участника массового убийства вблизи Пилицы. В 1998 году Бошкич получил политическое убежище в Германии, а через год эмигрировал в США. При заполнении документов для эмиграции в США Бошкич не упомянул, что служил в армии РС. Бошкич заполнил неверные данные в формуляре для эмиграции в США, что является там серьезным преступлением. Американские журналисты спросили Трибунал, будет ли он требовать экстрадиции Бокшича в Гаагу. 26 августа 2004 года советник Карлы дель Понте Антон Никифоров ответил, что у Трибунала ограниченные ресурсы и он не может заниматься «мелкой рыбешкой». Трибунал должен сконцентрироваться на руководящих фигу-

рах, заявил он от имени прокуратуры и Трибунала. Марко Бошкич, участник убийства 1200 человек — это мелкая рыбешка.

Милорад Пелемиш, командир 10-го диверсионного отряда, который, по словам Эрдемовича, отдал приказ о массовых убийствах, живет в Белграде и раздает интервью. Трибунал знает, где он, но МТБЮ им не интересуется. Пелемиш — мелкая рыбешка. Полковник Петар Салапура, шеф военной разведки АРС и командир 10-го диверсионного отряда, был свидетелем в Гааге на процессе против В.Поповича. Никто не противопоставлял его показаниям показаниям Эрдемовича. Салапура был в Гааге и уехал оттуда, и никто не спросил с него за убийство 1200 человек у села Пилица. И Салапура мелкая рыбешка? Франц Кос, взводный командир Эрдемовича и непосредственный участник убийств, работает водопроводчиком в Бейлине. Трибунал им не интересуется. Станко Саванович был осужден в Белграде на пять лет тюрьмы за изнасилование и работорговлю женщинами из Молдавии. Трибунал знает, где он, но это его не беспокоит. Трибуналу нужны показания только Эрдемовича.

Это настоящий скандал. Представьте себе, что восемь хулиганов избивают до смерти в Амстердаме какого-то человека и бросают его в канал. Год спустя один из убийц раскаивается, сдается полиции, дает все показания, признается во всем, упоминает имена остальных участников убийства. Судья тронутый его раскаяниями осуждает его на два-три года тюрьмы, но вообще не интересуется другими участниками преступления. Представьте себе, какое негодование поднимется против него в СМИ и обществе. А в данном случае речь идет о 1200-х жизней.

Позвольте подвести итог. Показания Эрдемовича о массовом убийстве около Пилицы в июне 1995 года это что-то крайне противоречивое и неправдоподобное. Правда об этом преступлении будет раскрыта только тогда, когда все его участники будут допрошены, и будут отвечать за содеянное. Это обязанность любого суда. Однако МТБЮ не выдвигает обвинений против остальных участников убийства, и даже не допрашивает их как свидетелей. Как это возможно? Совершенно очевидно, что МТБЮ не желает раскрыть правду о том массовом убийстве. Почему? У меня нет ответа на этот вопрос. Я могу только констатировать это как факт, и позволить себе следующее предположение: Трибунал не желает призвать к ответственности соучастников Эрдемовича, так как их показания покажут, что Эрдемович говорит неправду. Только Трибунал может объяснить, почему он не желает исследовать причины убийств около Сребреницы. Но Трибунал молчит. Еще печальнее, что молчит и наша западная общественность.

Germinal Čivikov

THE ERDEMOVIĆ CASE AND THE UNDISCLOSED FACTS
ABOUT SREBRENICA

Since his arrest in 1996, Bosnian Croat Dražen Erdemović has been recounting a gory tale as a cooperating witness for the ICTY in the Hague. As an alleged member of the Bosnian Serb Army, Erdemović claims to have taken part in the execution of 1200 Bosnian Moslems from Srebrenica at Branjevo Farm, also known as Pilice, near the town of Zvornik. Erdemović's evidence, however, is a tissue of basic contradictions and falsehoods, making him an unreliable witness. An analysis of his testimony and its principal flaws is presented here [this conference report is a synopsis of a more detailed discussion of the Erdemović case in *Der Kronzeuge: Edition Brennpunkt Osteuropa*, 2009, by the same author]. It is contended that the contradictions are so grave that no regular court would have given credence to such a witness. At ICTY, however, Erdemović has been used extensively in Srebrenica-related trials as the principal ocular witness/participant of the massacre. One of the chief puzzles involving Erdemović, a relatively low-ranking member of the execution squad, is that investigating authorities have declined to pursue his co-perpetrators and superiors, whom Erdemović has identified and who are easily accessible. Why?

Превод

Жерминал Чивиков*

СЛУЧАЈ Д. ЕРДЕМОВИЋА И НЕОТКРИВЕНА ИСТИНА О СРЕБРЕНИЦИ

Дана 2. марта 1996. године југословенска полиција ухапсила је у Новом Саду два војника армије Републике Српске (РС), Дражена Ердемовића и Радослава Кременовића. Они су затражили у Београду контакт с представницима Међународног трибунала за бившу Југославију (МТБЈ) да би сведочили о војном злочину у Босни у којем је Ердемовић лично учествовао. Пре него што су ухапшени, њих двојица су 1. марта разговарали са двоје западних новинара: Ванесом Васић-Јенековић из АВС и Реноом Жираром из париског часописа *Фигаро*. 13. марта *Фигаро* је објавио велики чланак о Ердемовићу. У том тексту Ердемовић тврди да се договорио са истражним судијом Трибунала, да Трибунал не подигне оптужницу против њега. У Хагу би Ердемовић био само сведок, а не и оптужени. После тога би се преселио са својом породицом у једну од западноевропских земаља.

Дана 6. марта југословенске власти су почеле судску истрагу против Ердемовића и Кременовића. Ердемовић је признао да су у јулу 1995. године, он и још седам бораца из састава 10. диверзантског одреда Армије РС код села Пилице у БиХ, стрељали око 1.200 цивила муслиманске националности. 7. марта главни тужилац Трибунала Ричард Голдстоун затражио је од југословенских власти да оба војника испоруче Трибуналу. 30. марта авион југословенског авиопревозника превезао је Ердемовића и Кременовића у Хаг. 22. маја Кременовић је ослобођен и вратио се у Београд, јер Тужилаштво Трибунала није имало потребу за њим као сведоком... 29. маја Трибунал је подигао оптужницу против Ердемовића. Оптужница се по садржини није разликовала од оне подигнуте против Ердемовића у Новом Саду. 29. новембра 1996. године, судско веће Трибунала осудило је Ердемовића на 10 година затвора за *рајне злочине* и злочине против човечности. 5. марта 1998. године друго судско веће смањило му је казну на пет година. У августу 2000. године Ердемовић је изашао на слободу. За учешће у убиству 1.200

* Дугогодишњи сарадник Deutsche Welle; слободни новинар у Хагу, Холандија; аутор неколико књига о сукобу у бившој Југославији, од којих се последња, *Der Kronzeuge*, односи на случај Ердемовић.

људи он је одлежао три и по године. На основу програма *заштитићеног сведока*, Ердемовић сада живи са новим презименом негде у северној Европи. Повремено се појављује у Хагу као заштитићени сведок у свим процесима који се односе на такозвани геноцид над босанским Муслиманима.

Све што знамо о масовном убиству код села Пилице у јулу 1995. године засновано је искључиво на признању Дражена Ердемовића. Судска одлука о његовом случају од 29. новембра 1996. године донета је по убрзаној процедури (*guilty plea*). Та процедура је резултат договора између окривљеног и тужиоца. Окривљени даје „искрено признање“ које може да послужи као доказ против других лица, а тужилац на основу тог признања моли суд да изрекне што је могуће мању казну за окривљеног! Ердемовић је главни сведок Трибунала. „Искрено“ признање Ердемовића омогућило му је да се не појави на унакрсном саслушању, а суд има једини задатак — да му одреди висину казне! Када се има у виду огромна тежина тога злочина, чињеница да је суд „признање“ Ердемовића узео као довољан доказ изгледа мало чудно. Процесни кодекс Трибунала очигледно дозвољава такав рад.

Неколико речи о том важном сведоку „геноцида“ над босанским Муслиманима. Дражен Ердемовић рођен је у Тузли, у граду са већинским муслиманским становништвом. Мајка му је била Хрватица, а отац Србин, а он се изјашњава као босански Хрват. Ердемовић је напустио војну службу у Југословенској народној армији (ЈНА). Године 1991. он ради као полицајац у Републици Хрватској. Када се у априлу 1992. године вратио у Тузлу, агонија Југославије била је у пуном јеку, као и грађански рат, који је захватио Босну. Ердемовић је поново позван у ЈНА, но он предност даје укључивању у Армију БиХ, где су већином Муслимани. Крајем 1992. године он оставља ту Армију и одлази у армију босанских Хрвата (ХВО). У пролеће 1993. године Ердемовић поново мења униформу пребацивши се у РС, где се пријављује за службу у Армији РС. Њега су примили у једну нову војну јединицу, управо у 10. диверзантски одред, који је директно потчињен Главном штабу Армије РС, а састав одреда је био мултиетнички. У почетку је тај одред имао десетак бораца, међу којима је било неколико Муслимана, неколико Хрвата, један Словенац и само два Србина.

Судском одлуком Међународног трибунала за бившу Југославију о случају Ердемовић прихваћено је као доказано да је 16. јуна 1995. године Ердемовић учествовао у убиству око 1.200 Муслимана. Сагласно тврдњама Ердемовића, то масовно убиство било је извршено по наредби Главног штаба босанских Срба, јер је 10. диверзантски одред био директно потчињен Главном штабу. О том злочину Ердемовић је сведочио у низу процеса: на процесу против самог себе (31. маја, 19. и 20. новембра 1996. године), на процесима против Карацића и Младића (5. јула 1996. године), против генерала Крстића (22. маја 2000. године), против Слободана Милошевића (3. маја 2003. године), против В. Поповића и против других официра Армије босанских Срба (4. маја 2007. године). Сва та сведочења налазе се у материјалу отвореном за доступ у архиви Међународног трибунала за бившу Југославију. Поред тога, постоје и истражни записници о преговорима које је

Ердемовић водио са иследницима Трибунала. Они нису доступни, али ја и њима располажем. Располажем и сведочењима Ердемовића изнетим 6. марта 1996. године пред југословенским судијама у Новом Саду. Из свих тих докумената можемо саставити следећу слику масовног убиства.

Дана 16. јула 1995. године осам војника из састава 10. диверзанског одреда Армије РС убили су 1.200 Муслимана из Сребренице. Убиство је извршено на територији фарме свиња Брањева, крај села Пилице, негде око 40 километара северно од Сребренице. Жртве су довозили аутобусима. Први аутобус, у коме је било 50–60 мушкараца, узраста 16–60 година, стигао је негде између 10 и 11 сати. Убице су изводиле из аутобуса групе по 10 жртава. То је важно: стално по 10 људи. Руке жртава су биле везане, неки су имали и повезе на очима. Жртве су прво морале да дају лична документа, да их оставе у углу неке гараже. Затим су их убице водиле до места убијања које се налазило сто-двеста метара од аутобуса. Тада би се убице постројиле на 20 метара од жртава и пуцале у њих из аутомата калашњиков појединачним пуцњима. Контролишући да ли је свако заиста убијен, они би на крају крајева и из пиштоља дотукли све оне који су давали знаке живота. После тога су изводили из аутобуса следећу групу од 10 жртава. Ето тако, без посебних контрадикторности Ердемовић је понављао своје сведочење о злочину у свим својим сведочењима. Убице су се с времена на време одмарале. Пушили су, пили ракију. Ердемовић је разговарао с неким Муслиманима. Један је покушао да бежи, сустигли су га и убили. Неки војници су тукли и понижавали своје жртве. Све то је тражило време. До 15 сати после подне сви су побијени. На ливади је лежало 1.200 лешева.

То је немогуће. Немогуће је за пет сати убити 1.200 људи на начин који је описао Ердемовић. То значи, да је 120 група по 10 жртава, свака била стрељана за два и по минута. Жртве су морале да прођу 100–200 метара до места убијања. Пре тога они су им одузимали лична документа, тукли су их и понижавали, потом их стрељали, проверавали да ли су сви убијени и враћали се у аутобус за следећу групу од 10 жртава. Све су то урадити за две и по минуте! И још су се одмарали, пили и пушили. Ако је за стрељање једне групе, рецимо, требало најмање 10 минута, мада је и то нереално, пребрзо, онда би ту требало 1.200 минута или 20 сати! Било који нормалан судија могао је доћи до тако једноставног рачуна. Судије Трибунала — нису! Они су прихватили могућност да је 120 група по 10 људи убијено за мање од пет сати. Колико је људи убијено на том месту? Патолози Међународног трибунала за бившу Југославију ексхумирали су на том месту 153 леша. То је корпус деликти. Пронађени лични документи показују да је реч о Муслиманима из Сребренице. То је ужасан војни злочин и сви одговорни за то треба да буду кажњени. Ердемовић је стално понављао 1.200 жртава, и суд је то прихватио као истину.

„Искрено“ признање Ердемовића у свих његових 12 варијаната прожете је серијом других противречности и апсурда. Никада и ниједан нормалан суд не би прихватио то „самопризнање“ као аутентично и истинито. Ево најкраћих и најважнијих противуречности.

На првом саслушању, пред југословенским судом, Ердемовић је као датум убиства навео 20. јул 1995. године. Његов друг Кременовић потврдио је тај датум. Затим је у Хагу Ердемовић неочекивано изменио своју изјаву и променио датум — 16. јул 1995. године. Зашто је Ердемовић изменио датум који је у Београду навео другим — који је навео у Хагу?

Ердемовић је тврдио да је у априлу 1994. био примљен у 10. диверзантски одред у звању водника и да је био десетар, али у марту 1995. године — одузет му је чин због непослушности. То је био узрок што је он у време убиства, тобоже, био обичан војник — редов. Као редова приморали су га да извршава наредбе и није се могао супротставити стрељању. То је лаж. За време стрељања Ердемовић је био водник и никада није био деградиран. То се јасно види из докумената које суд има на располагању, али нико не пита сведока зашто је измислио то деградирање.

Ердемовић тврди да је стрељање извршено по наредби ратног командира, старијег поручника Милорада Пелемиша. Само стрељање одвијало се под командом Брана Гојковића. Гојковић је обичан војник, редов, али по тврђењу Ердемовића он је командовао одељењем које је извршило стрељање. У свим изјавама Ердемовић говори о „командиру Гојковићу“. Из иследничких записника видимо још невероватније ствари. Кад Ердемовић набраја имена седморице војника који су стрељали под командом „редова“, он спомиње поручника Франца Коса. Поручник Кос био је командир вода 10. диверзантског одреда, који се састојао из два вода. Изгледа да је за време стрељања редов Брано Гојковић био командир поручнику Косу и воднику Ердемовићу. Из записника се јасно види да иследници уопште не верују Ердемовићу. Све је то апсурд, али свеједно, тако је остало у записнику. Нико у суду није покушао да сазна од Ердемовића како је могуће да редов командује одељењем у чијем саставу су поручник и водник. Тај апсурд суд уопште не занима.

Ердемовић тврди да је, недељу дана после стрељања, ратни командир Пелемиш организовао атентат на њега. Пелемиш је сазнао да се Ердемовић спрема да се појави у Трибуналу као сведок масовног убиства. Зато је Пелемиш наредио једном од учесника убиства, Станку Савановићу, да убије Ердемовића. У једном бару у Бијељини Савановић је добио пиштољ и три пута пуцао у Ердемовића. Тешко рањен Ердемовић преживео је неколико операција у Београду. Из записника истражних судија ми сазнајемо нешто друго. У једном бару у Бијељини догодила се туча пијаних војника из 10. диверзантског одреда. Свађа се завршила пуцњавом и четворица су рањена. Један од рањених био је и Ердемовић. Исто тако, и Савановић је тешко рањен. Никаквог атентата није било. За време унакрсног саслушања Ердемовића који је водио Слободан Милошевић може се сазнати понешто врло интересантно. Ердемовић је потврдио да су неки од учесника стрељања у Сребреници добили новац и злато, а да други нису добили ништа.

Таква и друга апсурдна измишљања и противречности у сведочењима Ердемовића могу се лако објаснити. Ко је дао наредбу за стрељање, како је изведено стрељање, који је број жртава, какви су мотиви тога злочина? Сва та питања могла би се објаснити ако се испитају и стану пред суд сви уче-

сници масовног убиства. И ту долазимо до оног најважнијег. Још за време првог саслушања у Новом Саду Ердемовић је набројао имена и презимена свих својих саучесника. Он понавља њихова имена у својих десетак сведочења. Учесници тог масовног убиства су Франц Кос, Марко Бокшић, Зоран Гороња, Станко Савановић, Брано Гојковић, Александар Цветковић и Властимир Голијан. Наредбу за стрељање дао је ратни командир Милорад Пелемиш. Над Пелемишем виши положај командира имао је Петар Салапура, шеф извиднице Главног штаба РС. Према тврдњама Ердемовића, 10. диверзантски одред није могао ништа урадити без познатог пуковника Салапуре. Сва та имена су позната тужилаштву Трибунала још од марта 1996. године. Како је могуће да Трибунал ни до данас није подигао оптужнице против тих лица!?

Један једини пут судије су питала Тужилаштво где су сви ти Ердемовићеви саучесници и да ли је истина да против њих неће подићи оптужнице. То је било 19. новембра 1996. године. Судија Клод Жорда изразио је пред тужиоцем Марком Хармоном чуђење суда због тих околности, јер је цела оптужница против Ердемовића у потпуности заснована на његовом самопризнању. Где су његови непосредни претпостављени, питао је Жорда. Где су остали учесници тога масовног убиства које је Ердемовић прозвао поименце? Марк Хармон је одговорио да Тужилаштво ради на том питању и да ће подићи оптужнице против свих. Од тада је прошло 13 година.

Трибунал је чврсто одлучио да Ердемовић буде једини који ће сведочити о масовном убиству. Трибунал не жели да суди Ердемовићевим саучесницима. Ево једног примера. У августу 2004. године у Бостону је био ухапшен Хрват Марко Бокшић, који је пијан аутом прегазио човека и побегао са места догађаја. Медији су саопштили о инциденту и један босански Муслиман препознао је Бокшића као учесника масовног убиства код Пилице. Године 1998. Бокшић је добио политички азил у Немачкој, а после годину дана иселио се у САД. Приликом попуњавања докумената за улазак у САД Бокшић није поменуо да је служио у Армији РС. Бокшић је навео нетачне податке у формулару за пресељење у САД, што је тамо озбиљан прекршај. Амерички новинари су питали Трибунал да ли ће тражити изручење Бокшића у Хаг. 26. августа 2004. године саветник Карле дел Понте Антон Никифоров одговорио је да су Трибуналу ограничене могућности и да се он не може бавити „ситном рибом“. Трибунал мора да се усредреди на руководећа лица, изјавио је он у име Тужилаштва и Трибунала. Марко Бокшић, учесник убиства 1.200 људи је — „ситна риба“.

Милорад Пелемиш, командир 10. диверзантског одреда, који је, по Ердемовићевим речима, дао наредбу за масовно убијање, живи у Београду и да је интервјуе. Трибунал зна где је он, али се Међународни трибунал за бившу Југославију за њега не интересује. Пелемиш је — ситна риба. Пуковник Петар Салапура, шеф војне извиднице Армије РС и командир диверзантског одреда, био је сведок у Хагу на процесу В. Поповићу. Нико није супротставио његово сведочење сведочењу Ердемовића. Салапура је био у Хагу и отпутовао одакле, а да га нико није питао за убиство 1.200 људи у селу Пилица. И Салапура је „ситна риба“. Франц Кос, командир вода у којем је био Ердемовић, и непо-

средни учесник убиства, ради као водоинсталатер у Бијељини. Трибунал он не занима. Станко Савановић је био осуђен у Београду на пет година затвора за силовање и трговину женама из Молдавије. Трибунал зна где је он, али га то не брине. Трибуналу су важна само сведочења Ердемовића.

То је прави скандал. Замислите да осам хулигана у Амстердану претучу на смрт неког човека и баце га у канал. После годину дана један од убица се покаје, преда се полицији, изнесе све доказе, призна све и наведе имена осталих учесника убиства. Судија дирнут његовим кајањем осуди га на две-три године затвора, али се уопште не интересује за друге учеснике злочина. Замислите какво негодовање би тај суд изазвао против себе у медијима и у друштву. А у поменутом случају реч је о 1.200 живота.

Дозволите да сведемо рачун. Ердемовићево Сведочење о масовном убиству код Пилице у јуну 1995. године су нешто крајње противуречно и нетачно. Истина о том злочину биће позната тек онда када сви учесници у њему буду саслушани, и кад буду одговорали за учињено. То је обавеза било ког суда. Ипак, Међународни трибунал за бившу Југославију не покреће оптужнице против осталих учесника убиства, и чак их и не саслушава као сведоке. Како је то могуће? Сасвим је јасно да Међународни трибунал за бившу Југославију не жели да открије истину о том масовном убиству. Зашто? Немам одговор на то питање. Могу само да то констатујем као чињеницу и да допустим следећу претпоставку: Трибунал не жели да позове на саслушање Ердемовићеве саучеснике, јер ће њихова сведочења показати да Ердемовић говори неистине. Само Трибунал може да објасни зашто не жели да испита узроке убиства код Сребренице. Али, Трибунал ћути. Још тужније је што ћути и наша западна јавност.